

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 1233

van **MARTINE FOURNIER**

datum: 15 september 2020

aan **LYDIA PEETERS**

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT EN OPENBARE WERKEN

Project 'Kustvisie' - Stand van zaken

De Vlaamse Baaien werd als nieuw project gelanceerd in 2013 en moest de kust tot 2100 beschermen tegen de stijgende zeespiegel. Dit plan omvatte niet enkel verbeteringen aangaande de beveiliging van de kust, maar zou er ook voor zorgen dat de Vlaamse kust economisch, ecologisch en toeristisch aantrekkelijker zou worden. De Vlaamse Baaien omvatte - naast de kustbescherming op korte termijn - tien concrete projecten:

1. kustbescherming door ophoging van de Vlaamse Banken met als doel het beperken van de golfaanval op de kust bij zeespiegelrijzing;
2. eilanden voor de Vlaamse kust met verschillende toepassingen;
3. verdere uitbreiding en inrichting van de haven van Zeebrugge;
4. strand Knokke-Heist/Zwin; met ruimte voor natuurontwikkeling en natuurcompensatie;
5. jachthaven Blankenberge; met uitbreiding van het strand en havendammen;
6. Blankenberge-Zeebrugge en Strand Aan Lagune; ontwikkeling van een marina en een residentie aan de lagune in de nieuwe kustboog, met permanente en toeristische bewoning, watersportcentrum en natuurontwikkeling;
7. haven Van Oostende als centrum voor duurzame energie en uitbreiding als offshorediensthaven;
8. verdere ontwikkeling van het Europees Zeil- en Watersportcentrum in Nieuwpoort;
9. bouw van een multifunctioneel eiland met verschillende toepassingen;
10. infrastructuur voor mariene energiewinning (windenergie en getijdenenergie).

In 2017 werd het project stopgezet en vervangen door 'Kustvisie'. Daarom had ik graag van de minister een antwoord gekregen op volgende vragen, telkens per project.

1. Werd rond dit project een studie uitgevoerd?
2. Wat waren de resultaten?
3. Hoeveel heeft de studie gekost?
4. Welke beleidsaanbevelingen werden gedaan op basis van de studieresultaten?
5. Welke werken werden voor dit project uitgevoerd?
6. Wanneer werden de werken voor dit project uitgevoerd?
7. Wat was de kostprijs van de realisatie van de werken aan dit project?
8. Op welke manier worden of werden de verdere en overblijvende noden opgenomen in het nieuwe plan 'Kustvisie'?

ANTWOORD

op vraag nr. 1233 van 15 september 2020

van **MARTINE FOURNIER**

Het initiatief rond de Vlaamse Baaien werd in 2009 naar voren geschoven door een consortium van private partijen (studiebureaus en baggerbedrijven). Met dit initiatief hoopten de initiatiefnemers innovatie in het toekomstig kustbeheer te stimuleren. Het vooruitstrevend karakter wekte de interesse van de Vlaamse regering en zorgde ervoor dat het voornemen om het Vlaamse Baaien-initiatief verder te onderzoeken werd ingeschreven in het toenmalige regeerakkoord. Dit resulteerde in het voorjaar van 2014 in de publicatie van een Masterplan Vlaamse Baaien. Belangrijk om daarbij te verduidelijken is dat de invulling van Vlaamse Baaien met de 10 concrete projecten die voorgesteld werden door de private sector niet één op één is overgenomen. Het onderzoekstraject opgestart door de Vlaamse overheid had tot doel in kaart te brengen welke soort (innovatieve) ingrepen konden bijdragen tot een lange termijn kustverdediging en op basis daarvan een visie richting 2100 uit te werken. De voorgestelde invulling van 10 deelprojecten door de private sector was daarbij louter een leidraad. Om die reden zal de verdere beantwoording niet gestructureerd worden op basis van deze invulling met 10 afzonderlijke deelprojecten uit het oorspronkelijke Vlaamse Baaien-initiatief.

Wel wordt inzicht geboden in de kaders waarbinnen de Vlaamse overheid de kustverdedigingsstrategie vorm geeft. Dit is enerzijds het Masterplan Kustveiligheid, en anderzijds het Complex project Kustvisie. Mede ten gevolge van het Vlaamse Baaien-initiatief is in deze beide trajecten veel aandacht voor innovatieve kustverdedigingsmethodes. Het Complex Project Kustvisie is er gekomen na onderzoekswerk dat gebeurd is n.a.v. Vlaamse Baaien.

Het eerste traject is de realisatie van het Masterplan Kustveiligheid (MKV).

Met het oog op een adequate bescherming van de kust tot 2050 keurde de Vlaamse Regering in 2011 het MKV goed. Bij de voorbereiding werd onderzocht op welke locaties de kustbescherming onvoldoende was om tot 2050 weerstand te bieden aan een stormvloed met een terugkeerperiode van 1000 jaar. Daarbij is rekening gehouden met een zeespiegelstijging op basis van een gematigd klimaatscenario, met name een zeespiegelstijging van 30 cm in 2050. Verschillende maatregelen zijn onderzocht om de gewenste bescherming te bieden tot 2050. De uiteindelijke selectie van maatregelen vormt de inhoud van het Masterplan Kustveiligheid. Een groot deel van deze maatregelen zijn momenteel al uitgevoerd, worden uitgevoerd of zijn in de ontwerpfase. De kostprijs van het Masterplan Kustveiligheid maatregelen werd begroot op ongeveer 300 miljoen euro. Op de begrotingspost Waterbeheersing – kustveiligheid wordt jaarlijks ca. 28 Mio euro voorzien voor deze maatregelen.

Het Masterplan Kustveiligheid omvat een combinatie van zogenaamde 'harde' en 'zachte' maatregelen (zie tabel onder). Via strandsuppleties, het herstel en het beheer van zeewerende duinen, de renovatie en verhoging van zeedijken en aanpassingen in de kusthavens, wordt de kust en het hinterland beschermd tegen stormvloed. Dit jaar wordt gewerkt aan de aanleg van mobiele keringen rond de haven van Blankenberge, de aanleg van stormmuren op de zeedijk van Oostende-Mariakerke en de verdere aanleg van stormmuren tussen het Zeeheldenplein en het Westerstaketsel in Oostende. Ook de werken aan de Stormvloedkering in Nieuwpoort en de suppletiewerken in Knokke-Heist worden verdergezet.

Binnen dit traject loopt tevens intensief onderzoek van nieuwe wetenschappelijke inzichten en pilootprojecten om deze in de praktijk te testen. Voorbeelden hiervan zijn grootschalige suppleties (type zandmotor) ter stimulatie van spontane duinformatie, kustbescherming via innovatieve duin-voor-dijk-oplossingen en grote vooroeversuppleties (waarbij het zand gesuppleerd onder de laagwaterlijn i.p.v. op het strand). Zo loopt nabij Oostende – Mariakerke een proefproject rond het gebruik van vooroeversuppleties, op basis waarvan kan geëvalueerd worden of andere locaties in aanmerking komen voor meer grootschalige toepassing van deze techniek.

De behoefte is immers groot om in het kader van kustbeschermingsonderhoud beroep te kunnen doen op duurzame, alternatieve voedingsmethodes. Vooral naar de toekomst toe is het noodzakelijk om op dit vlak voldoende praktijkervaring op te doen.

Tabel: Maatregelen voor de Vlaamse kust in het kader van het *Masterplan kustveiligheid*, onderverdeeld in harde structuren en zachte, zandige maatregelen.

Plaats	Soort locatie	Harde maatregel	Zachte maatregel
De Panne	duingebied		Aanleg duinsuppletie
De Panne centrum	badplaats zonder dijk		hoge suppletie onderhoudssuppletie
St Idesbald – Koksijde centrum	badplaats met/zonder dijk		hoge suppletie onderhoudssuppletie
Koksijde	duingebied		ophoging duindoorgang Aanleg duindoorgangssuppletie
Haven Nieuwpoort	haven	stormvloedkerin g	
Nieuwpoort	duingebied		vooroeversuppletie onderhoudssuppletie
Middelkerke – Westende	badplaats	vernieuwing dijk + stormmuur	lage suppletie onderhoudssuppletie
Raversijde – Oostende Wellington	badplaats	verbreding dijk + stormmuur	lage suppletie onderhoudssuppletie
Oostende centrum	badplaats	mobiele stormmuur	suppletie onderhoudssuppletie
Haven Oostende	haven	stormmuren + stuwen/sluizen	
Oostende oost	duingebied		suppletie onderhoudssuppletie
Bredene	duingebied		suppletie onderhoudssuppletie
De Haan	duingebied		suppletie onderhoudssuppletie
Wenduine	badplaats	vernieuwing dijk + stormmuur <i>Strandhoofden</i>	lage suppletie onderhoudssuppletie
Wenduine	duingebied		suppletie onderhoudssuppletie
Haven Blankenberge	haven	stormmuren uitwateringscon structie	

Blankenberge	badplaats		lage suppletie onderhoudssuppletie
Haven Zeebrugge	haven	stormmuren + stuwen/sluizen	
Knokke-Heist	badplaats		suppletie onderhoudssuppletie

Naast het Masterplan Kustveiligheid liep een traject om de inzichten uit het Masterplan Vlaamse Baaien van de Vlaamse overheid uit april 2014 te vertalen naar een vervolgprogramma.

Binnen dit traject werd aanvankelijk op een geaggregeerde manier een toetsing gedaan van een aantal gelijkaardige ideeën als degene die door de private sector gelanceerd werden in 2009 in het kader van Vlaamse Baaien. Het betreft onder andere onderzoek naar de impact van eilanden op zee, in eerste instantie op golfoverslag en stromingen. Rapporten die hieromtrent vanuit verschillende kaders werden opgemaakt zijn destijds overgemaakt aan het Vlaams Parlement.

Eind 2016 werd, op basis van de inzichten uit het verkennend onderzoek en onder invloed van de wijzigende inzichten op vlak van klimaatverandering, aan de Vlaamse Regering aanbevolen om een toekomstvisie uit te werken rekening houdend met de worst-case voorspellingen op vlak van zeespiegelstijging, en daarbij ingrepen op zee mee in acht te nemen. De desbetreffende aanbevelingen klonken als volgt:

- In de afgelopen jaren zijn de inzichten over de effecten van de klimaatwijziging regelmatig bijgesteld. Wetenschappelijke analyses op basis van de meest recente meetgegevens wijzen uit dat een evolutie naar een warmer, vochtiger en grilliger klimaat zich mogelijks sneller voltrekt dan tot nog toe werd verwacht. In het kader van talrijke evaluatierapporten inzake klimaatwijziging, afkomstig van erkende internationale expertorganisaties, zoals het door de Verenigde Naties opgerichte Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), is het laatste decennium meerdere malen voorgesteld om de voorspellingen inzake zeespiegelrijzing naar boven toe bij te stellen. Het wordt de komende decennia hoe dan ook moeilijker eenduidig te voorspellen hoe de zeespiegelstijging exact zal evolueren, hoe hard ze al dan niet zou kunnen versnellen en wanneer dat precies zou gebeuren. De kans dat extreme scenario's, zoals een zeespiegelstijging van 1m en hoger, zich voordoen is weliswaar klein, maar als het zover zou komen zal de impact op onze kustzone zeer groot zijn..
- Het soort ingrepen die noodzakelijk zijn om ernstige klimaatschokken te kunnen opvangen, zijn complex van aard en kunnen niet op 1-2-3 uitgewerkt worden. Het formuleren van degelijke oplossingen vereist een intensief en lang traject van onderzoek, voortschrijdend inzicht, bijsturing, maatschappelijke draagvlakvorming, politieke besluitvorming, ontwerp en uitvoering. Een bewuste keuze om nu al aan die "verre" toekomst te beginnen denken is daarom een bewuste aanpak.
- Op basis van de resultaten die het preliminaire onderzoek binnen Vlaamse Baaien heeft opgeleverd, kunnen we concluderen dat een vooruitgeschoven zeeweringslinie misschien een oplossing kan bieden op de lange termijn. Eens een zeespiegelstijging van 1m of meer zich zou voltrekken aan de Vlaamse Kust, zouden bij een traditionele aanpak de bestaande waterkeringen moeten versterkt en verhoogd worden. Het plaatsen van een zeeweringslinie verder voor de kustlijn biedt dan wellicht een interessant alternatief. Het uitgangspunt bij deze aanpak is dat geen ruimte of bestaande infrastructuur hoeft te worden prijs gegeven aan de zee. Bovendien is een nieuwe vooruitgeschoven zeewering een flexibele constructie, die op basis van voortschrijdend inzicht kan uitgebouwd worden en stap voor stap kan aangepast worden aan de verdere evoluties van en evoluerende inzichten in de zeespiegelstijging.

In de loop van 2017 werd beslist om van dit vervolgprogramma een op zich staand project te maken, zodat met open vizier en zonder vooringenomenheid de toekomstmogelijkheden verkend zouden kunnen worden.

Er werd gekozen voor de aanpak van de complexe projecten-procedure. De toepassing van deze procedure moet bijdragen tot transparantie in het onderzoek en moet leiden tot de nodige besluitvorming met aandacht voor Vlaamse en federale bevoegdheden in relatie tot de Noordzee. Er werd ook geopteerd voor een nieuwe naam om het onderscheid met de voorgaande jaren duidelijk in de verf te zetten. Met de opstart van het Complex Project Kustvisie werden voor het eerst op directe manier budgetten vrijgemaakt om het proces dat gepaard gaat met dergelijke procedure te kunnen ondersteunen. Deze budgetten worden aangewend in het kader van een raamovereenkomst waarbinnen een consortium van studiebureaus ingezet wordt voor ondersteunende diensten.

De insteek van het Complex Project Kustvisie verschilt van de invalshoek van het voormalige Vlaamse Baaien-plan. In plaats van de haalbaarheid van concrete ingrepen te onderzoeken, wordt hier vertrokken vanuit de centrale probleemstelling. De Vlaamse kust zal de globale trend van zeespiegelstijging niet ontlopen. Hoewel we met het Masterplan Kustveiligheid normaliter beschermd zijn tot 2050 (uitgaand van 30 cm in 2050), is het belangrijk om verder te kijken. De voorspellingen omtrent de evolutie van de zeespiegel zijn onzeker, vooral wat betreft de tweede helft van deze eeuw. Om de bescherming in gelijk welk scenario op peil te kunnen houden, is ervoor gekozen een veiligheidsstrategie uit te werken waarbij rekening gehouden wordt met een mogelijke zeespiegelstijging tot 3m.

Met het oog op het uitwerken van een adequate strategie, worden verschillende alternatieven geformuleerd over de volledige lengte van de kustlijn. Deze alternatieven zijn gebaseerd op de vraag wat de meest aangewezen inplanting is voor de toekomstige kustlijn en hoeveel ruimte er nodig is om een kustbescherming te realiseren die adaptief mee kan evolueren met de stijging van de zeespiegel.

Eens de alternatieven geformuleerd zijn zullen die gepubliceerd worden zodat de bevolking er kan op inspreken (voorjaar 2021). Nadien worden ze tegenover elkaar afgewogen d.m.v. het geïntegreerd onderzoek. Tijdens het geïntegreerd onderzoek worden de effecten op andere functies, zoals economie, ecologie, toerisme/recreatie, ... in beeld gebracht. Het streven is te komen tot een kustlijn die ook potentie biedt voor ontwikkelingen op andere vlakken.

Om bedreigingen en mogelijkheden voor andere sectoren in kaart te krijgen wordt in dialoog getreden met de verschillende actoren die actief zijn in de kustzone. Een eerste bevraging van stakeholders werd georganiseerd deze zomer, op basis van 8 thematische (digitale) interactieve sessies (erfgoed, drinkwater, wonen, landbouw, natuur & ecologie, logistiek & energie, blauwe economie & visserij, toerisme & recreatie).

Het onderzoek dat gevoerd werd in het kader van Vlaamse Baaien was gericht op concrete locatie-gebonden ingrepen, los van een overkoepelende strategische visie. Deze aanpak stootte op weerstand bij sommige belangengroepen en inwoners. De huidige aanpak is gericht op de ontwikkeling van een lange termijn strategie voor onze kustveiligheid, waarbinnen pas in de volgende fase de concrete maatregelen zullen uitgewerkt worden. Dan kan volop ingezet worden op synergie met ontwikkelingen die gewenst zijn door lokale overheden, bevolking, gebruikers.